PRVÝ POTRAVNÝ SPOLOK NA SLOVENSKU

Od roku 1867, ked bola v Revúcej založená Vzájomná pomocnica, nastalo isté zlepšenie ekonomickej situácie obyvateľstva. No mešťania boli predsa len chudobní. Toto ich postavenie bolo výsledkom znižovania železiarskeho podnikania. Ceny potravín na trhu boli dosť vysoké a aj ephor alumnea mal problémy, aby kúpil všetko, čo školská jedáleň potrebovala a zároveň aby nenakupoval draho.

Myšlienku založenia družstva, vyslovenú rochdalskými tkáčmi, publikoval vo svojom *Hlásniku* Mikuláš Ferjenčík, ktorý v roku 1868 navštívil v Revúcej Samuela Ormisa. Priniesol mu požadovanú nemeckú knihu so stanovami rochdalského družstva, ako aj iných podobných konzumných družstiev existujúcich v zahraničí. Ormis na základe týchto poznatkov vytvoril stanovy vyhovujúce miestnym podmienkam. Základnou myšlienkou stanov bolo, „ . . . *aby Potravný spolok predával členom i nečlenom za jednu cenu a na konci polroka vracal členom naspäť istú čiastku kúpnej ceny, aby kto viac kupuje, viac osohu dostával a tak chuť mali členovia inde nenakupovať, len v spolku ...*" Ormis sa o myšlienke založenia takéhoto spolku radil s niektorými mešťanmi a členmi pomocnice. Nakoniec sa dohodli, že potravný spolok založia.

Spočiatku nemali nijakú obchodnú miestnosť, lebo ju ani nepotrebovali. Nakúpené obilie, jačmeň, ovos, kukuricu hneď rozdali medzi členov, podľa toho, ktorý si koľko objednal. Neskôr si prenajali priestory za 12 zlatých v dome Kušnierikovcov na dnešnej Tomášikovej ulici, aby tu mohli zriadiť obchod. Za predavača a zároveň nakupovača bol zvolený Pavol Kušnierik a pokladníkom sa stal Štefan Maliak. Tento obchod bol nielen prvým potravným družstvom na Slovensku, ale súčasne aj prvým nákupným a zásobovacím strediskom. Škoda len, že v sedemdesiatych rokoch dvadsiateho storočia dom podľahol asanácii.

Kapitál vložený do družstva priniesol za polrok 18 % čistého zisku. Aby družstvo mohlo existovať, potrebovalo mať schválené stanovy. A práve tie im narobili, ako vždy, najviac starostí. Správa družstevného spolku na čele s Ormisom podala žiadosť na schválenie stanov prostredníctvom mestskej správy dňa 4. decembra 1869. Mestská správa žiadosť podporila: „ ... *Poneváč o ochranu a povolenia sa uchádzajúci Potravný spolok len k dobru obecenstva mesta nášho slúžiť môže, preto lakovému potrebná ochrana vďačne sa dáva - ako i v lone svojom za jestvujúci - žiadané poslatia stanov k vyššej patričnej vrchnosti svojou cestou a bez meškania poslať ustanoveno.*"

Ministerstvo však stanovy vrátilo späť a žiadalo, aby Potravný spolok k žiadosti pripojil najnižšiu finančnú sumu, s ktorou obchod otvorí. Zároveň vyslovilo podmienku, že správa spolku bude zvolená na valnom zhromaždení. List doplnený potrebnými údajmi označil rožňavský slúžny Ján Gál za buričstvo. Dal zhabať pečiatku aj stanovy Potravného spolku a proti Ormisovi a Škultétymu nariadil vyšetrovanie.

V tom období sa mešťanostom Revúcej stal Cseh Lajos. Hoci mu Ormis začiatkom šesťdesiatych rokov preukázal dobrú službu, lebo aj jeho pričinením sa Cseh stal mešťanostom, robil Ormisovi všetko napriek. Novú žiadosť o povolenie stanov odmietol postúpiť ďalej s tým, že: *„ ... že poneváč takový spolok, jako to stanovy dokazujú, nemá cieľ na dobrobyt nášho mesta a meštianstva...*" Slúžny nechal stanovy ležať u seba asi rok. Ministerstvu ich postúpil jeho nástupca v slúžnovskom úrade Pavel Šebók. Stanovy boli potvrdené dňa 24. mája 1871. Dovtedy potravný spolok živoril. O mesiac po potvrdení stanov 29. júna boli na valnom zhromaždení zvolení činovníci spolku. Predsedom sa stal Samuel Ormis, podpredsedom August Horislav Škultéty, zapisovateľom Ján Kordoš a pokladníkom Štefan Maliak. Za členov výboru boli zvolení: Ján Kušnierik, Pavel Damrély, Martin Král, Ondrej Kováč, Pavel Kušnierik, Michal Gajdoš, Ján Maliak, PhDr. Ivan Branislav Zoch a Ondrej Štítnický.

Ďalšie účinkovanie prvého Potravného spolku na Slovensku nie je známe. Jeho zánik pravdepodobne súvisí s násilným zatvorením gymnázia. Samuel Ormis stál pri zrode *Vzájomnej pomocnice, Meštianskeho čítacieho spolku,* "zaslúžil sa o založenie *Vzdelávacieho spolku remeselníckych tovarišov revúckych.* Potravným spolkom chcel pomôcť obyvateľom mesta a okolia, aby mohli nakupovať za nižšie ceny ako v iných predajniach. Spolu s ním i ďalší obetaví učbári Slovenského ev. a. v. gymnázia v Revúcej neustále dokazovali, že sú im blízki nielen študenti, ale i ostatní obyvatelia mesta celý slovenský národ. Preto prinášali také obete.

Zdroj: Dušan Dubovský - Revúca kolíska slovenského stredného školstva